Nhập Môn Lập Trình Cấu Trúc Mảng

TS. Lê Nguyên Khôi Trường Đại học Công nghệ, ĐHQGHN

Nội Dung

- Khái niệm cơ bản
- Truyền mảng vào hàm
- Lập trình với mảng

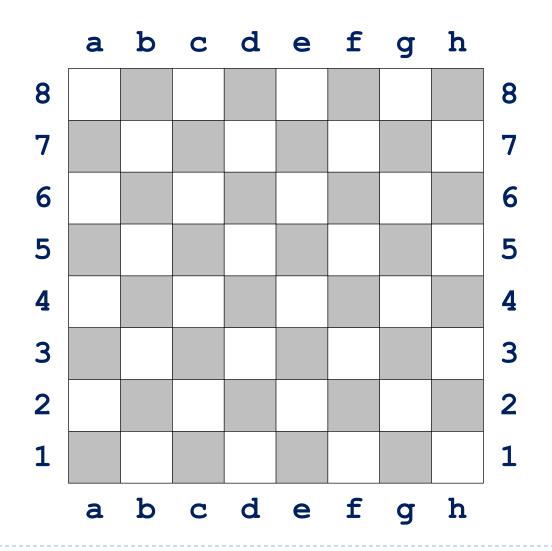
Bảng – Dữ Liệu

0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	2	4	6	8	10	12	14	16	18
0	3	6	9	12	15	18	21	24	27
0	4	8	12	16	20	24	28	32	36
0	5	10	15	20	25	30	35	40	45
0	6	12	18	24	30	36	42	48	54
0	7	14	21	28	35	42	49	56	63
0	8	16	24	32	40	48	56	64	72
0	9	18	27	36	45	54	63	72	81

Bảng – Vị Trí

start →	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	
	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	
	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	
	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	
	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	
	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	
	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	
	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	← end

Bảng – Ví Dụ

Bảng – Ưu Điểm

- Biến không phù hợp để biểu diễn và xử lý những dữ liệu phức tạp, ví dụ:
  - danh sách điểm thi của một sinh viên
  - danh sách sinh viên của lớp học
  - > sắp xếp, tìm kiếm, tính toán trên chuỗi dữ liệu
- Ngôn ngữ lập trình (C++) cung cấp kiểu dữ liệu có cấu trúc để xử lý các vấn đề trên
  - mảng là cấu trúc dữ liệu thông dụng nhất
  - mảng dùng để lưu trữ dữ liệu cùng kiểu
  - mảng tránh phải sử dụng nhiều biến

Khái Niệm Chung

index	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
data	 1	0	6	2	8	3	9	4	7	5	•••

- Mảng là chuỗi dữ liệu có cùng kiểu
- Mỗi phần tử mảng lưu một dữ liệu
- Mảng được đặt tại vùng nhớ <u>liên tiếp</u>
- Phần tử mảng được đánh số liên tiếp từ 0
- Kích thước của mảng không thay đối

index	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
data	 1	0	6	2	8	3	9	4	7	5	•••

- Dùng chỉ số index để truy cập phần tử
  - value[3] (=2), value[6] (=9), value[9] (=5)
- Truy cập phần tử mảng, sử dụng:
  - ▶ tên mảng (value)
  - chỉ số phần tử index là một giá trị/biểu thức nguyên
  - value [index=5]: truy cập phần tử
    □ chỉ số là 5, dữ liệu là 3

index		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
data	•••	1	0	6	2	8	3	9	4	7	5	
iterator							i					

```
value [3] = 9; // 2 -> 9

// với iterator i=5 -> value [6] = 5
value [i+1] = 5; // 9 -> 5

// thực hiện tính toán
value [9] = value [9] - value [i]; // 5 -> 2

//in ra ???
cout << value [3] << value [6] << value [9];</pre>
```

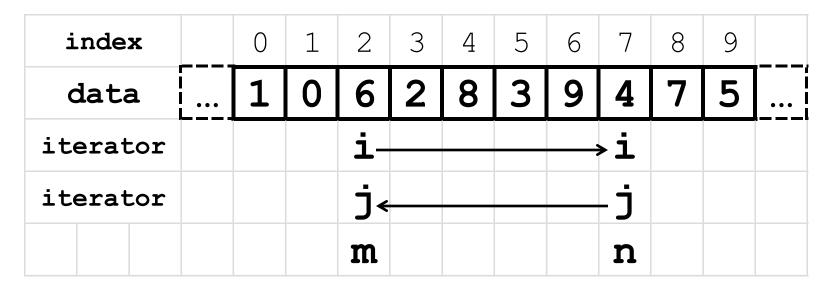
```
      index
      0
      1
      2
      3
      4
      5
      6
      7
      8
      9

      data
      ...
      1
      0
      6
      2
      8
      3
      9
      4
      7
      5
      ...

      iterator
      j
```

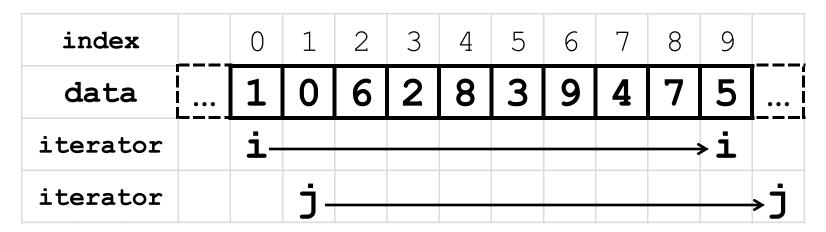
```
for (int i_iter = 0; i_iter < 10; i_iter++)
{
    value [i_iter] = ... ...;
}

for (int j_iter = 10-1; j_iter > -1; j_iter--)
{
    value [j_iter] = ... ...;
}
```



```
for (int i = m; i < n; i++) {
    value [i] = ... ...;
}

for (int j = n; j > m; j--) {
    value [j] = ... ...;
}
```



```
      data
      ...
      1
      0
      6
      2
      8
      3
      9
      4
      7
      5
      ...

      iterator
      index
      0
      1
      2
      3
      4
      5
      6
      7
      8
      9

      iterator
      j
      ...
      5
      7
      4
      9
      3
      8
      2
      6
      0
      1
      ...
```

```
print_selected_pairs() {
    for (int i = 0; i < _SIZE_; i++) {
        for (int j = _SIZE_-1; j > -1; j--) {
            if (old_data [i] == new_data [j]) {
                cout << i << j << endl;
                break;
        }
        }
    }
}</pre>
```

Khai Báo Mảng

Cú pháp:

```
data_type array_name [_SIZE_];
```

Ví dụ:

```
int value [10];
```

- khai báo mảng tên value, kích thước 10 phần tử, lưu trữ dữ liệu kiểu int
- Lưu ý:
  - mảng phải được khai báo trước khi sử dụng
  - khi khai báo phải xác định số phần tử mảng
  - số phần tử của mảng không thay đổi sau khai báo

Khởi Tạo Mảng

Mảng có thể được khởi tạo như sau:

```
int value [6] = \{1, 0, 6, 2, 8, 3\};
```

- lưu ý: số dữ liệu trong danh sách khởi tạo (trong { }) không được vượt quá kích thước mảng (trong [])
- Mảng cũng có thể được khởi tạo như sau:

```
int value [] = {1, 0, 6, 2, 8, 3};
```

- lưu ý: C++ sẽ tự xác định độ dài của mảng dựa trên độ dài của danh sách khởi tạo
- Mảng không được khởi tạo, phần tử mảng có dữ liệu không xác định (giống biến)

Thao Tác Dữ Liệu Mảng

```
      index
      0
      1
      2
      3
      4
      5
      6
      7
      8
      9

      data
      ...
      1
      0
      6
      2
      8
      3
      9
      4
      7
      5
      ...
```

```
const int SIZE = 10;
int main() {
    int sum [ SIZE ];
    // int value [] = \{1,0,6,2,8,3,9,4,7,5\};
    int value [ SIZE ];
    for (int i = 0; i < SIZE_; i++)</pre>
        value [i] = rand() % 10;
    sum [0] = value [0];
    for (int i = 1; i < SIZE; i++)
        sum [i] = sum [i-1] + value [i];
    return 0;
```

Thao Tác Dữ Liệu Mảng

Thống kê số lần xuất hiện các mặt từ 1 đến 6, sau 600 lần tung xúc xắc

```
const int DICE = 6;
const int ROLL = 600;
int main()
    int face count [_DICE_] = {0};
    for (int i = 0; i < ROLL; i++)
        int face = rand() % DICE ;
        face count [face] ++;
    return 0;
```

Quản Lý Chỉ Số Phần Tử

- Khai báo mảng có kích thước _SIZE_
  - chỉ số các phần tử từ 0 đến _SIZE_-1
- Tất cả các chỉ số khác không hợp lệ
- Truy cập vào các chỉ số không hợp lệ
  - ví dụ: value [-1], value [_SIZE_]
  - truy cập ra vùng bộ nhớ ngoài mảng
  - không gây lỗi cú pháp (lỗi dịch)
  - có thể gây lỗi khi chạy chương trình
    - □ chương trình chạy sai
    - □ dừng đột ngột
  - lập trình viên có trách nhiệm kiểm soát giá trị chỉ số

Truyền Mảng Cho Hàm

- Dùng tên mảng làm tham số truyền cho hàm
- Hàm thay đổi dữ liệu trong mảng
  - kết thúc hàm, dữ liệu của mảng thay đổi
- Mảng được truyền theo kiểu tham chiếu
  - nhưng không sử dụng toán tử &

```
void nhapMang(int value []) {
   for (int i = 0; i < _SIZE_; i++)
        cin >> value [i];
}
int main() {
   int value [_SIZE_];
   nhapMang(value);
   return 0;
}
```

Truyền Mảng Cho Hàm

- Nếu không muốn hàm thay đổi dữ liệu của mảng
  - dùng khai báo hằng số trong chữ ký hàm
  - thay đổi dữ liệu mảng (gán, nhập) gây lỗi dịch

```
double dtb(const int value [], int SIZE ) {
    double sum = 0.0;
    for (int i = 0; i < SIZE; i++)
        sum = sum + value [i];
    return (sum / SIZE );
int main() {
    int value [ SIZE ];
    nhapMang(value);
    cout << "dtb: " << dtb(value, SIZE );</pre>
    return 0;
```

Lập Trình Với Mảng

- Nhập dữ liệu
- In dữ liệu
- Tìm dữ liệu
- Thêm dữ liệu
- Xóa dữ liệu
- Tìm dữ liệu nhỏ nhất
- Sắp xếp dữ liệu

Nhập & In Dữ Liệu

```
void nhapMang(int value [], int size) {
    for (int i = 0; i < size; i++)
        cin >> value [i];
void inMang(const int value [], int size) {
    for (int i = 0; i < size; i++)
        cout << value [i] << endl;</pre>
int main() {
    const int SIZE = 10;
    int value [ SIZE ];
    nhapMang(value, SIZE);
    inMang(value, 5);
    return 0;
```

Tìm Dữ Liệu

- Bắt đầu từ cuối mảng, kiểm tra từng phần tử
- Tìm thấy dữ liệu, trả về chỉ số phần tử
- ▶ Hết mảng, không tìm thấy, trả về -1

0	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••
?							i=5			
0	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••
?						i=4				
0	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••
?					i=3					
0	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••
?				i=2						
0	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••
i=1			i=1							
0	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••

Tìm Dữ Liệu

9	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••		
?							i=5					
9	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••		
?		i=4										
9	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••		
?		1			i=3							
9	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••		
?		1		i=2								
9	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••		
?		1	i=1									
9	•••	1	3	6	2	8	3	•••	•••	•••		
?		i=0										
9	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••		
i=-1	i=-1					'						
9	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••		

Tìm Dữ Liệu

- Bắt đầu từ cuối mảng, kiểm tra từng phần tử
- Tìm thấy dữ liệu, trả về chỉ số phần tử
- ▶ Hết mảng, không tìm thấy, trả về -1

```
int search(const int value [], int size,
           int data)
    int i = size-1;
    while (i > -1)
        if (value [i] == data) return i;
        i = i - 1;
    return -1;
```

Thêm & Xóa Dữ Liệu

Đặt vấn đề:

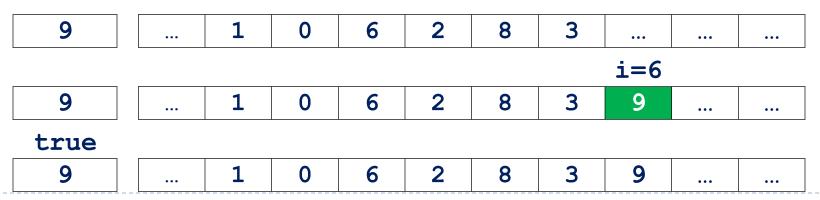
- sinh viên đăng ký lớp môn học
- sinh viên lần lượt đăng ký (thêm vào danh sách)
- sinh viên rút khỏi lớp môn học (xóa khỏi danh sách)
- kích thước của danh sách lớp môn học ban đầu
- số lượng sinh viên thực sự của lớp môn học

Thêm Dữ Liệu

- Thêm dữ liệu vào mảng, làm thay đổi số lượng phần tử mảng, không thay đổi kích thước
  - biến số quản lý số phần tử của mảng
  - biến số này trong khoảng chỉ số hợp lệ
  - chương trình phải quản lý biến số này
- Thêm dữ liệu
  - tăng số phần tử mảng
  - phải kiểm tra mảng có đầy hay không

Thêm Dữ Liệu - Mảng Chưa Sắp Xếp

- Thêm vào sau phần tử cuối cùng
- Tăng biến quản lý số phần tử
- Nếu mảng chưa đầy, thêm được, trả về true

Thêm Dữ Liệu - Mảng Chưa Sắp Xếp

- Thêm vào sau phần tử cuối cùng
- Tăng biến quản lý số phần tử
- Nếu mảng chưa đầy, thêm được, trả về true

```
bool insert(int value [], int & no ele,
             int data)
    if (no ele < SIZE )</pre>
        value [no ele] = data;
        no ele++;
        return true;
    return false;
```

Xóa Dữ Liệu

- Xóa dữ liệu khỏi mảng, làm thay đổi số lượng phần tử mảng, không thay đổi kích thước
  - biến số quản lý số phần tử của mảng
  - biến số này trong khoảng chỉ số hợp lệ
  - chương trình phải quản lý biến số này
- Xóa dữ liệu
  - giảm số phần tử mảng
  - phải kiểm tra phần tử có trong mảng hay không

Xóa Dữ Liệu - Mảng Chưa Sắp Xếp

- Phần tử bị xóa có chỉ số là index (cần phải tìm trước)
- Đổi chỗ phần tử này với phần tử cuối cùng
- Giảm biến quản lý số phần tử thực sự

2	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••				
		i=5												
2	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••				
	i=4													
2	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••				
					i=3									
2	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••				
2	•••	1	0	6	3	8	2	•••	•••	•••				
2		1	0	6	3	8	•••	•••	•••	•••				

Xóa Dữ Liệu - Mảng Chưa Sắp Xếp

- Phần tử bị xóa có chỉ số là index (cần phải tìm trước)
- Đổi chỗ phần tử này với phần tử cuối cùng
- Giảm biến quản lý số phần tử thực sự

```
bool delete(int value [], int & no ele,
            int data) {
    int index = search(value, no ele, data);
    if (index > -1)
        value [index] = value [no ele-1];;
        no ele--;
        return true;
    return false;
```

Sắp Xếp Dữ Liệu

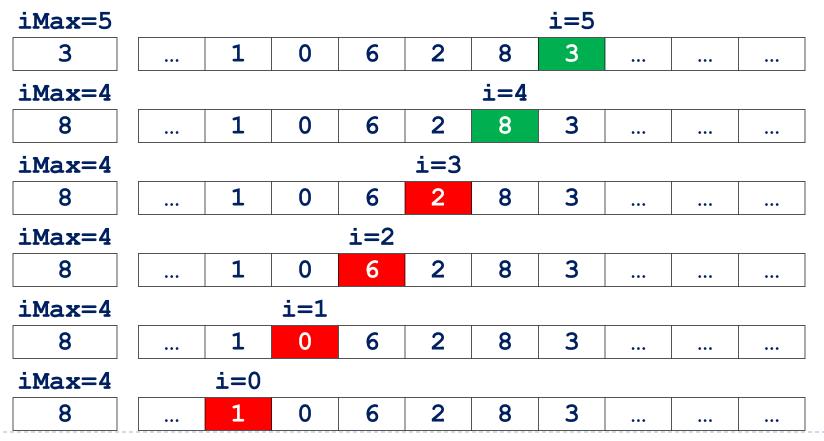
1	0	6	2	8	3	9	4	7	5
1	0	6	2	8	3	9	4	7	5
1	0	6	2	8	3	5	4	7	9
1	0	6	2	7	3	5	4	8	9
1	0	6	2	4	3	5	7	8	9
1	0	5	2	4	3	6	7	8	9
1	0	3	2	4	5	6	7	8	9
1	0	3	2	4	5	6	7	8	9
1	0	2	3	4	5	6	7	8	9
1	0	2	3	4	5	6	7	8	9
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Sắp Xếp Lựa Chọn

- Coi mảng là 2 phần:
  - phần sau: các phần tử đã được sắp xếp đúng chỗ
  - phần đầu: các phần tử còn lại cần được sắp xếp
  - một chỉ số để xác định điểm phân cách 2 phần
- Vòng lặp
  - tìm phần tử lớn nhất trong mảng chưa sắp xếp
  - đổi chỗ xuống cuối mảng chưa sắp xếp
- Dừng vòng lặp
  - khi mảng chưa sắp xếp còn 1 phần tử

Tìm Dữ Liệu Lớn Nhất

- Sử dụng iMax, đánh dấu chỉ sổ phần tử lớn nhất
- Trả về iMax, chỉ số của phần tử lớn nhất

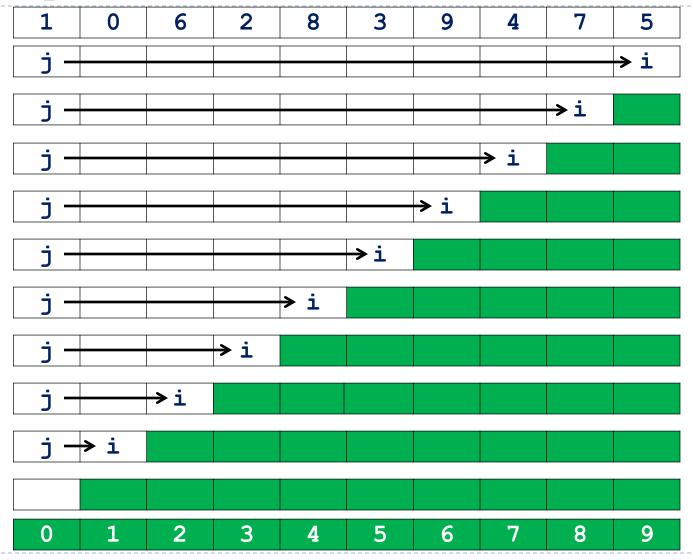

Tìm Dữ Liệu Lớn Nhất

- Sử dụng iMax, đánh dấu chỉ sổ phần tử lớn nhất
- Trả về iMax, chỉ số của phần tử lớn nhất
- Bắt đầu từ cuối mảng, kiểm tra từng phần tử

```
int search max(const int value [], int size) {
    int iMax = size-1;
    int dataMax = value [iMax];
    for (int i = size-1; i > -1; i--) {
        if (value [i] > dataMax) {
            iMax = i;
            dataMax = value [iMax];
    return iMax;
```

Sắp Xếp Lựa Chọn

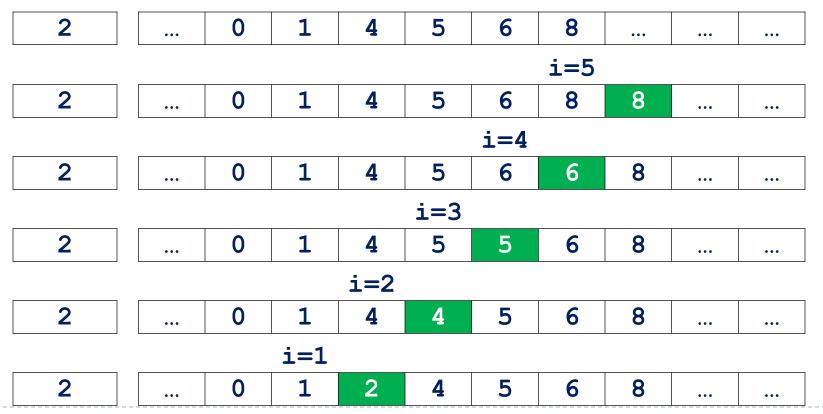
Sắp Xếp Lựa Chọn

- Sắp xếp dữ liệu tăng dần
- Tìm phần tử lớn nhất, đổi xuống cuối

```
void selection sort(int value [], int size) {
    for (int i = size-1; i > 0; i--) {
        // int iMax = search max(value, i+1);
        int iMax = 0;
        for (int j = 0; j \le i; j++) {
            if (value [j] > value [iMax])
                iMax = j;
        int temp value = value [i];
             value [i] = value [iMax];
          value [iMax] = temp value;
```

Thêm Dữ Liệu - Mảng Đã Sắp Xếp

- Tìm vị trí thêm, từ đó lùi các phần tự ra sau một chỉ số
- Tăng biến quản lý số phần tử thực sự

Thêm Dữ Liệu - Mảng Đã Sắp Xếp

- Tìm vị trí thêm, từ đó lùi các phần tự ra sau một chỉ số
- Tăng biến quản lý số phần tử thực sự

```
bool insert(int value [], int & no ele,
            int data) {
    if (no ele < SIZE ) {</pre>
        int i = no ele-1;
        while (i > -1 \&\& data < value [i]) {
            value [i+1] = value [i]; i--;
        value [i+1] = data;
        no ele++;
        return true;
    return false;
```

Xóa Dữ Liệu - Mảng Đã Sắp Xếp

- ▶ Tìm vị trí phần tử để xóa
- Từ vị trí đó đồn các phần tự lên trước một chỉ số
- Giảm biến quản lý số phần tử thực sự

5	•••	0	1	4	5	6	8	•••	•••	•••		
i=5												
5	•••	0	1	4	5	6	8	•••	•••	•••		
i=4												
5	•••	0	1	4	5	6	8	•••	•••	•••		
i=3												
5	•••	0	1	4	5	6	8	•••	•••	•••		
i=3												
5	•••	0	1	4	6	6	8	•••	•••	•••		
	i=4											
5	•••	0	1	4	6	8	•••	•••	•••	•••		

Xóa Dữ Liệu - Mảng Đã Sắp Xếp

- Tìm vị trí phần tử để xóa
- Từ vị trí đó đồn các phần tự lên trước một chỉ số
- Giảm biến quản lý số phần tử thực sự

```
bool delete(int value [], int & no_ele,
            int data) {
    int index = search(value, no ele, data);
    if (index > -1) {
        for (int i = index; i < no ele-1; i++)</pre>
            value [i] = value [i + 1];
        no ele--;
        return true;
    return false;
```

Tìm Dữ Liệu – Mảng Đã Sắp Xếp

Binary search

Mảng Nhiều Chiều

mang[0]	0								
mang[1]		x							
mang[2]			x	0					
mang[3]		0	X	X	X	X	0		
mang[4]			0	0	X				
mang[5]			X	0	0	0	0	X	
mang[5]			X	0	0	0	0	X	
			х	0	0	0	0	х	
mang[6]			X	0	0	0	0	X	

Noughts & Crosses – Tic Tac Toe

- Khởi tạo bàn chơi
- In bàn chơi
- Kiếm tra ô có được phép không
- Chọn ô chơi ngẫu nhiên
- Kiểm tra có ai thắng chưa
- Chọn ô có thế được chơi

Noughts & Crosses – Tic Tac Toe

```
void initBoard(char board[][COL], int ROW) {
    for (int row = 0; row < ROW; row++)
        for (int col = 0; col < COL; col ++)
           board[ row][ col] = ' ';
void printBoard(char board[][COL], int ROW) {
     for (int row = 0; row < ROW; row++)
        for (int col = 0; col < COL; col++)
            cout << board[ row][ col];</pre>
bool play(char board[][COL], char player,
          int row, int col) {
   board[ row][ col] = player;
```

Noughts & Crosses – Tic Tac Toe

```
int main()
    char board[ROW][COL];
    initBoard(board);
    printBoard(board);
    int row, col;
    char player = O PLAYER;
    do {
        row = rand() % ROW;// <cstdlib>
        col = rand() % COL;// <cstdlib>
        play(board, _row, _col, player);
        system("CLS");// <stdlib.h>
        printBoard(board);
    } while (true);
    return 0;
```

Sắp Xếp Lựa Chọn – Giảm Dần

1	0	6	2	8	3	9	4	7	5
1	0	6	2	8	3	9	4	7	5
1	5	6	2	8	3	9	4	7	0
7	5	6	2	8	3	9	4	1	0
7	5	6	4	8	3	9	2	1	0
7	5	6	4	8	9	3	2	1	0
7	5	6	9	8	4	3	2	1	0
7	8	6	9	5	4	3	2	1	0
7	8	9	6	5	4	3	2	1	0
9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

Tìm Dữ Liệu Nhỏ Nhất

- Sử dụng iMin, đánh dấu chỉ sổ phần tử nhỏ nhất
- Trả về iMin, chỉ số của phần tử nhỏ nhất

iMin=5							i=5			
3	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••
iMin=5						i=4				
3	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••
iMin=3					i=3					
2	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••
iMin=3				i=2						
2	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••
iMin=1			i=1							
0	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••
iMin=1		i=0								
0	•••	1	0	6	2	8	3	•••	•••	•••

Tìm Dữ Liệu Nhỏ Nhất

- Sử dụng iMin, đánh dấu chỉ số phần tử nhỏ nhất
- Trả về iMin, chỉ số của phần tử nhỏ nhất
- Bắt đầu từ cuối mảng, kiểm tra từng phần tử

```
int search min(const int value [], int size) {
    int iMin = size-1;
    int dataMin = value [iMin];
    for (int i = size-1; i > -1; i--) {
        if (value [i] < dataMin) {</pre>
            iMin = i;
            dataMin = value [iMin];
    return iMin;
```

Sắp Xếp Lựa Chọn

- Sắp xếp dữ liệu giảm dần
- Tìm phần tử nhỏ nhất, đổi xuống cuối

```
void selection sort(int value [], int size) {
    for (int i = size-1; i > 0; i--) {
        // int iMin = search min(value, i+1);
        int iMin = 0:
        for (int j = 0; j \le i; j++) {
            if (value [j] < value [iMin])</pre>
                 iMin = j;
        int temp value = value [i];
             value [i] = value [iMin];
          value [iMin] = temp value;
```